

Miljøafdelingen

Brian Badike Thomsen

bbtho@slagelse.dk

24. november 2017

Bilag til indstilling om principper for indsatsplan for grundvandsbeskyttelse

Erhvervs-, Plan- og Miljøudvalgets møde den 4. december 2017

Indsatsplaner

I 1998 konkluderede et flertal i Folketinget, at beskyttelsen af grundvandet overfor nitrat og pesticider ikke var tilstrækkelig. De besluttede derfor, at grundvandet i særligt sårbare områder skulle beskyttes yderligere gennem målrettede indsatser i disse områder. De målrettede indsatser skulle kommunerne definere i indsatsplaner. For at kunne udpege de særligt sårbare områder har Staten (tidligere amterne) gennemført omfattende undersøgelser i alle de dele af Danmark, hvor der findes vigtige drikkevandsressourcer. På baggrund af disse undersøgelser, har Staten udpeget de særligt sårbare områder – kaldet "indsatsområder".

I nærheden af aktive vandindvindingsboringer opstår der en særlig sårbarhed, som følge af det "sug" indvindingen bevirker. Denne sårbarhed er ikke identificeret fuldt ud gennem udpegningen af indsatsområder. Staten har derfor i tillæg til indsatsområderne beregnet boringsnære beskyttelsesområder "BNBO" omkring alle vandværksboringer. Indenfor BNBO kan der være en særlig sårbarhed, som følge af vandindvindingen fra boringen.

I Slagelse Kortlægningsområde og indvindingsoplandene syd for (se kortbilag 1) har Staten udpeget 4260 ha indsatsområder. Staten har derudover udpeget BNBO'er i hele Slagelse Kommune. De fleste BNBO'er ligger indenfor indsatsområderne, men ca. 200 ha ligger udenfor indsatsområder. Det samlede udpegede areal (indsatsområder+BNBO'er) i Slagelse Kommune, ekskl. Agersø og Omø, er 4460 ha.

Tilsvarende indsatsområder og BNBO'er er udpeget på Agersø og Omø. Grundvandsbeskyttelsen på de to øer varetages i en særskilt indsatsplan, der sideløbende er under udarbejdelse.

Slagelse Kommune skal udarbejde en indsatsplan for grundvandsbeskyttelse i de udpegede indsatsområder. Teknik og Miljø foreslår, at inddrage de BNBO'er, som ligger udenfor indsatsområder, men som vurderes at være særligt sårbare, i indsatsplanen. Problemstillingerne i disse BNBO'er ligner på mange måder problemstillingerne i indsatsområderne.

En indsatsplan skal beskrive beskyttelsesbehovet i indsatsområderne samt de konkrete indsatser, der skal iværksættes for at beskytte nutidige og fremtidige drikkevandsressourcer.

Det er op til Slagelse Kommune at beslutte, hvilke indsatser indsatsplanen skal indeholde. Der er således et stort politisk råderum i forhold til indsatsplanens indhold. De nuværende indsatsområder og BNBO'er vil fortsat være udpeget, uanset hvilke beslutninger kommunen træffer i forhold til indsatsplanen.

En indsatsplan skal omfatte alle relevante forureningskilder, dvs. kilder til både nitrat- og pesticidforurening og kilder til forurening med andre miljøfremmede stoffer samt naturligt forekommende stoffer, der stammer fra menneskelige aktiviteter. Det er nitrat og pesticider, der var baggrunden for indførslen af indsatsplaner og lovgivningen om indsatsplaner har særligt fokus på disse stoffer.

Denne indstilling fokuserer på indsatsen overfor nitrat og pesticider. Udvalget vil senere blive forelagt andre problemstillinger, der har relevans for indsatsplanen. Udvalget vil herunder skulle tage stilling til hvilken betydning de udpegede områder skal have for kommunens planlægning og drift af kommunens egne arealer.

Teknik og Miljø har efter modtagelsen gradueret sårbarheden indenfor de udpegede indsatsområder og BNBO'er. Gradueringen bygger på en vurdering af områdernes naturlige beskyttelse (lerlag), grundvandsdannelsen i områderne, vandets transporttid fra terræn til boring og den eventuelle påvirkning af vandkvaliteten, der er observeret i vandværksboringerne. Hvor Statens udpegnings har taget udgangspunkt i at beskytte både udnyttede og uudnyttede grundvandsressourcer, har kommunens graduerings taget udgangspunkt i de grundvandsressourcer, som de eksisterende vandværker udnytter (dog svarende til deres indvindingstilladelser). Teknik og Miljø har således ikke forholdt sig til behovet for målrettet beskyttelse af grundvandet i områder, hvor det ikke i dag udnyttes til drikkevandsproduktion. Teknik og Miljø har med udgangspunkt i denne graduerings afgrænset de dele af indsatsområderne og BNBO'erne, hvor sårbarheden vurderes at være størst. Disse områder udgør ca. 500 ha ud af de i alt 4460 ha indsatsområde og BNBO. Udvalget er tidligere blevet præsenteret for dette materiale.

I det største af de mest sårbare områder – som ligger omkring SK Forsynings kildeplads ved Eggeslevmagle – har der været gennemført et pilotprojekt med det formål, at belyse holdningen til og konsekvenserne af eventuelle indsatser for lodsejerne. Der har i den forbindelse været afholdt en række møder med lodsejerne, herunder møde den 3. november 2017 med Erhvervs-, Plan- og Miljøudvalget.

Arbejdet med indsatsplanen har i flere omgange været drøftet i Grundvandsrådet, senest ved Rådets møde den 26. september 2017. Vandværkerne har ligeledes været inddraget i arbejdet. Lodsejere, vandværker og interesseorganisationer er flere gange blevet opfordret til at komme med bemærkninger til arbejdet med indsatsplanen. Der er indkommet 37 henvendelser, der har karakter af høringsbemærkninger. Disse er samlet og kommenteret i det vedlagte notat.

Udvalget er flere gange tidligere blevet orienteret om arbejdet med indsatsplanen.

Vandforsyningen i Slagelse Kommune

SK Forsyning dominerer vandforsyning i Slagelse Kommune. SK Forsyning indvinder ca. 75 % af drikkevandet i Kommunen fra 8 kildepladser fordelt over det meste af kommunen. 18 mindre private vandværker står for hovedparten af den resterende vandforsyning. Herudover forsyner Stignæs Vandindvinding I/S erhvervsområdet ved Stignæs. De fleste af de mindre

vandværker råder kun over 1 kildeplads med 1-4 borer. Mange vandværker har etableret nødforbindelse til et nabovandværk – i de fleste tilfælde SK Forsyning – således, at de vil kunne forsynes herfra i tilfælde af forurening, driftsnedbrud eller renoveringer.

Størstedelen af den grundvandsressource, der bæredygtigt kan oppumpes i Slagelse Kommune, udnyttes allerede i dag til drikkevandsproduktion. Der er ikke store kendte reserver. Det er derfor meget usikkert, om de største kildepladser vil kunne nedlægges i tilfælde af, at de bliver forurenede, og erstattes af indvinding andet steds i kommunen.

Mindre kildepladser vil kunne nedlægges og erstattes af forsyning fra et nabovandværk, i det omfang nabovandværket har reservekapacitet til det.

Arealtiltag

I henhold til miljøbeskyttelseslovens § 26a kan kommunerne indenfor indsatsområder pålægge landmænd og private borgere rådighedsindskrænkninger for at beskytte grundvandet mod nitrat og pesticider – hjemlen gælder kun disse stoffer.

Et påbud om rådighedsindskrænkninger skal være begrundet i, at det er nødvendigt for at opfylde målet med indsatsplanen. For pesticider skal det være vurderet, at det givne område er følsomt overfor pesticider. Miljøstyrelsen har meldt nogle forhold ud, som kan indgå i denne vurdering (grundvandsdannelse, transporttid, naturlig beskyttelse, fund af nitrat eller i dag godkendte pesticider og konsekvenser for vandforsyningen af forurening)¹. Et påbud skal dermed ikke nødvendigvis være begrundet i, at det skal afhjælpe et konstateret vandkvalitetsproblem i en vandværksboring eller i grundvandet som sådan. Det er f.eks. ikke et krav, at der er påvist godkendte pesticider i koncentrationer over grænseværdien. Det fremgår direkte af Miljøstyrelsens vejledning, at beskyttelsesbehovet kan være af både forebyggende og afhjælpende karakter². Indsatsområder er udpeget på baggrund af nitratsårbarhed, og de er derfor som udgangspunkt sårbare overfor nitrat. I områder med høj nitratudvaskning fra landbrugsarealerne vil der derfor ofte være behov for indsatser overfor nitrat.

Det er en betingelse for påbud efter § 26a, at der er vedtaget en indsatsplan for området, og at kommunen eller vandværket først har forsøgt at opnå en frivillig aftale med lodsejeren.

I boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) kan kommunerne nedlægge forbud mod alle aktiviteter (ikke kun nitrat og pesticider), hvis det er nødvendigt for at sikre borer mod fare for forurening, jf. miljøbeskyttelseslovens § 24. Der skal foretages en konkret risikovurdering i forhold til den enkelte boring. Det er ikke noget krav, at der er vedtaget en indsatsplan for grundvandsbeskyttelse.

Der findes endnu ikke nogen retspraksis fra klagenævn eller domstole vedrørende den dokumentation, der skal foreligge forud for et påbud. Der er et par sager på vej igennem klagesystemet.

¹ Udkast til vejledning om indsatsplaner fra 2017 samt gældende vejledning om indsatsplaner fra 2015 inkl. nyt kapitel fra marts 2017.

² Vejledning om indsatsplaner afsnit 4.2.4

Formålet med at gennemføre arealtiltag på det nuværende grundlag skulle være at forebygge "igangværende" forurening, inden forurening konstateres i vandværksboringerne. Begrundelsen for restriktioner på pesticider eller nitrat vil være en række forhold, som tilsammen viser, at et område er sårbart overfor forurening - ringe naturlig beskyttelse (lerlag), stor grundvandsdannelse, kort transporttid fra terræn til vandværksboring og eventuel påvirkning af vandkvaliteten fra overfladeaktiviteter. Det kan også indgå i begrundelsen, at en eventuel forurening vil have store konsekvenser for den fremtidige drikkevandsproduktion (uerstatteligt indvindingsområde).

Der er ikke konstateret nitrat eller i dag godkendte pesticider i koncentrationer over grænseværdien i vandværksboringer i Slagelse Kortlægningsområde. Arealrestriktioner vil derfor ikke være begrundet i aktuelle vandkvalitetsproblemer i vandværksboringer, med hensyn til nitrat eller de i dag anvendte pesticider.

Der er i dag observeret følgende tegn på, at vandkvaliteten i visse vandværksboringer er påvirket fra overfladeaktiviteter: Højt, stigende sulfatindhold som følge af nitratudvaskning samt fund af miljøfremmede stoffer – for størstedelens vedkommende ældre pesticider, der ikke længere anvendes eller som er blevet underlagt anvendelsesbegrænsninger efter de oprindeligt blev godkendt.

Der er på nuværende tidspunkt sikre fund af pesticider i 26 ud af 97 aktive vandværksboringer i Slagelse Kommune (ekskl. Agersø og Omø). I yderligere 6 af boringerne er der målt indhold af pesticider en enkelt gang. I de fleste tilfælde er det Desphenyl-Chloridazon, der er målt – i 4 boringer over grænseværdien for drikkevand. Det pågældende pesticid blev udfaset i 1996. Sprøjtemidler, der anvendes i dag, er i koncentrationer under grænseværdien påvist i 7 vandværksboringer. De pågældende stoffer – Bentazon og Mechlorprop - er siden godkendelsen blevet underlagt begrænsninger i brugen.

Desphenyl-Chloridazon er bl.a. fundet på de to største kildepladser i Slagelse Kommune – SK-Valbygård (NV for Slagelse) og SK-Nordre (ved Eggeslevmagle). På SK-Nordre har man måttet reducere indvindingen fra de kraftigst forurenede boringer, for at kunne overholde grænseværdien i det drikkevand, der pumpes ud til forbrugerne. Der er ligeledes konstateret overskridelser i en boring på en af SK Forsynings andre kildepladser (SK-Jernbjerg).

Kr. Stillinge Vandværks ene boring er forurennet med Desphenyl-Chloridazon i et omfang, så det har været nødvendigt at drosle indvindingen fra denne boring kraftigt ned. Vandværket overvejer at tage boringen helt ud af drift som følge af pesticidindholdet i boringsvandet.

I gennemsnit er det grundvand, vi bruger til drikkevand i Slagelse Kommune meget gammelt, typisk fra 75-100 år og opefter. Det betyder, at der går lang tid fra regnen falder på overfladen, til vi pumper vandet op fra vandværksboringerne. De fleste forurenende stoffer bevæger sig desuden langsommere nedad i undergrunden, end vandet gør. Derfor går der lang tid, før man ser en eventuel effekt i vandværksboringerne, af det vi foretager os på overfladen. Det gælder både i forhold til, hvornår eventuel forurening når frem, og hvornår effekten af afværgeindsatser slår

igennem. Når vi alligevel kan måle pesticider i nogle vandværksboringer, skyldes det, at en mindre del af vandet i boringerne når betydeligt hurtigere frem. Fundene af pesticider er generelt gjort i boringer, hvor en væsentlig andel af vandet er yngre end 50 år.

Fund af pesticider kan, sammenholdt med andre oplysninger om vandkemi, lerlagstykkelse, grundvandsdannelse og transporttid, sige noget om den geologiske sårbarhed i oplandet til en vandværksboring. Men selvom man kan udpege områder med stor geologisk sårbarhed, er det ikke entydigt muligt at afgøre, hvorvidt de pesticider, der anvendes i dag, vil finde vej til vandværksboringerne i koncentrationer over grænseværdien for drikkevand.

Ifølge Miljøstyrelsen vurderes den generelle regulering af pesticider vi har i dag, at være tilstrækkelig i 90-95 % af Danmark. I de sidste 5-10 % af landet kan der ifølge Miljøstyrelsen være behov for supplerende beskyttelse af grundvandet. Det er i dag ikke muligt at udpege de arealer, hvor dette behov for supplerende beskyttelsestiltag er til stede (bortset fra de mest sandede jorder primært i Jylland). Det er dermed ikke muligt at afgøre, i hvilken udstrækning de udpegede indsatsområder er sammenfaldende med de områder, hvor de generelle regler er utilstrækkelige. I mangel af en egentlig udpegnings af pesticidsårbare lerjorde, har Miljøstyrelsen anbefalet kommunerne, at kigge efter områder med ringe naturlig beskyttelse og stor grundvandsdannelse eventuelt kombineret med kort transporttid til vandværksboringer – betingelser der vurderes at være til stede i de mest sårbare områder i Slagelse Kommune.

Der er kun målt nitrat (4 mg/l) i en enkelt vandværksboring i Slagelse kortlægningsområdet³. Dette skyldes, at der stadig er kapacitet (f.eks. pyritminerale) i jorden til at omsætte nitrat. Disse mineraler er primært knyttet til de reducerede (grå) lerlag. Tykkelsen af de grå lerlag over grundvandet har derfor betydning for, hvor længe der vil være kapacitet i jorden til at forhindre nitrat i at nå grundvandet. Nitratudvaskningens størrelse, grundvandsdannelsens størrelse og den "aktive" del af indholdet af de pågældende mineraler er dog andre faktorer, der har stor betydning. Særligt den "aktive" del af mineralindholdet er vanskelig og usikker at få oplysninger om. Staten har ikke foretaget målinger eller vurderinger heraf.

Det er dermed ikke til at vurdere hvor mange år, der fortsat vil være kapacitet i jorden til at forhindre nitrat i at nå til grundvandet. Høj nitratudvaskning fra markerne kombineret med tynde lerlag og stor grundvandsdannelse vil dog alt andet lige betyde, at kapaciteten hurtigere opbruges.

Vandkvaliteten på 5-6 kildepladser vurderes at være påvirket af nitratudvaskning fra markerne i oplandet, i form af højt stigende sulfatindhold. Selve sulfatindholdet er dog ikke – og forventes ikke at blive – problematisk i relation til overholdelse af den grænseværdi, der gælder for sulfat. Fokus på sulfat skyldes dermed primært, at det kan vise tegn på, at nitratudvaskning fra markerne påvirker grundvandet. Det vurderes at være tilfældet for de 5-6 kildepladser. Det høje og stigende sulfatindhold anses for at være tegn på, at grundvandet i området er særligt sårbart.

³ For nyligt er der dog tillige målt nitrat (3 mg/l) i en af SK Forsynings boringer på Forlev-kildepladsen. Dette fund er dog endnu ikke bekræftet.

Rådighedsindskrænkninger, f.eks. begrænsninger i lovlig brug af pesticider og gødning, skal ske mod fuld erstatning. Ifølge vejledningen om indsatsplaner skal der som udgangspunkt gives erstatning for ejendommens værditab og eventuelle gener. Hvis der ikke kan opnås en aftale om de ønskede arealtiltag, kan kommunen pålægge lodsejerne, at gennemføre arealtiltagene. Påbuddet meddeles efter Miljøbeskyttelseslovens § 24 eller § 26a. Vejlovens regler skal følges ligesom i ekspropriationssager.

Indholdet af påbuddet kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Erstatningens størrelse kan indbringes for taksationskommissionen. Erstatningen er skattefri, hvis rådighedsindskrænkningen påbydes eller kommunen i indsatsplanen har tilkendegivet, at påbud vil blive meddelt, hvis der ikke opnås en frivillig aftale.

Overvågning

Vandværksboringer er de senere år blevet analyseret rutinemæssigt for 12 pesticider og 23 nedbrydningsprodukter heraf. Af de 12 pesticider er 1 fortsat godkendt, 4 regulerede (underlagt anvendelsesbegrænsninger) og 7 forbudt. Vandværksboringerne analyseres dermed for 5 ud af de omkring 200 pesticider, der lovligt kan anvendes i dag⁴. Prøverne fra vandværksboringerne siger pga. vandets alder kun lidt om, hvilken vandkvalitet vi kan forvente i fremtiden eller om der er forurening på vej mod boringen.

Hvis vi ønsker at vide, om der er forurening på vej mod drikkevandsboringerne, er det nødvendigt at overvåge det unge grundvand. Der er ikke i dag etableret overvågningssystemer, der gør det muligt at forudsige, om der er forurening på vej mod konkrete vandværksboringer. Hvis der ønskes en sådan overvågning, er det derfor nødvendigt at etablere en række korte boringer i oplandet, hvorfra der kan udtages prøver fra det mest terrænnære grundvandsmagasin. En sådan overvågning vil medføre væsentlige udgifter til etablering af boringerne og til jævnlige vandanalyser. Overvågningen vil som udgangspunkt skulle strække sig over en længere årrække. Overvågningen vil forholdsvis hurtigt kunne give et overblik over, om de pesticider, som vi ved blev anvendt for et par årtier siden eller før, er på vej mod vandværksboringerne. Der vil dog være en betydelig udfordring ved at finde ud af, hvilke stoffer der skal analyseres for. Derimod vil man først om en årrække kunne drage en sikker konklusion i forhold til de pesticider, der anvendes i dag.

Overvågningen kan vise behov for, at der iværksættes arealtiltag.

Ifølge bekendtgørelsen om indsatsplaner skal indsatsplanen beskrive omfanget af overvågning og bør indeholde en begrundelse for eventuelt fravær af overvågning. Ifølge vejledningen bør overvågningen omfatte både den nuværende og den fremtidige drikkevandsressource.

⁴ SK Forsynings boringer på Nordre kildeplads ved Eggeslevmagle blev i sommeren 2017 analyseret for et større antal pesticider og nedbrydningsprodukter, herunder ca. halvdelen af de pesticider, der har været anvendt i området de seneste år. Undersøgelsen havde karakter af screening og var ikke målrettet de midler, der har været anvendt i området gennem tiderne (hvilket der heller ikke er overblik over). Det er derfor uvist, hvor stor en del af stofferne det var relevant at analysere for. Undersøgelsen dækkede ca. halvdelen af de midler, der har været anvendt de seneste år. Det blev alene påvist Desphenyl-Chloridazon ved disse undersøgelser.

Rambøll har for Slagelse Kommune udarbejdet et notat⁵, der beskriver mulighederne for overvågning. Rambøll har desuden udarbejdet et forslag⁶ til overvågning ved SK-Nordre kildeplads ved Eggeslevmagle - den næststørste kildeplads i kommunen. Rambøll har vurderet, at en overvågning, der med høj sikkerhed skal kunne afsløre eventuel forurening på vej mod vandværksboringerne, bør omfatte 14 korte boringer. Rambølls forslag omfatter nitrat og de ca. 60 pesticider, der anvendes i området i dag. Prisen herfor er skønnet til godt 300.000 kr. i etablering og 225.000 kr. i årlige prøvetagnings- og analyseomkostninger. Heri er indregnet en engangsomkostning på 90.000 kr. til at få kørt de relevante analysemetoder for pesticider ind. Disse udgifter kan formentlig reduceres ved at vandværkerne indgår et samarbejde om at få kørt analysemetoderne ind.

SK Forsyning har fået udarbejdet deres eget forslag til overvågning. Dette er stort set identisk med det forslag Slagelse Kommune har fået udarbejdet, dog med den væsentlige forskel, at overvågningen faseopdeles for at reducere omkostningerne. Det betyder, at der i første omgang kun etableres og prøvetages 6 overvågningsboringer, placeret nærmest vandværksboringerne. De årlige omkostninger til vandanalyser vil med SK Forsynings forslag i første omgang være ca. det halve af Rambølls forslag. Hvis overvågningen udvides med fase 2, vil omkostningerne være stort set identiske. SK Forsyning foreslår desuden at anvende 3 eksisterende korte boringer i stedet for at etablere nye. Det vil reducere etableringsomkostningerne med ca. 1/3.

En faseopdelt model, som foreslået af SK Forsyning, kunne have den fordel, at overvågningen kan udbygges afhængig af de erfaringer, der opnås i den første fase. Modellen har dog den ulempe, at det vil være vanskeligt at afgøre, hvornår det er relevant at etablere overvågning i de øvrige områder med særlig sårbarhed i kildepladsens opland.

De årlige omkostninger afhænger kraftigt af antallet af overvågningsboringer samt af, hvor hyppigt der tages prøver og hvor mange stoffer, der analyseres for (nogle analyser er særligt dyre). Ønskes en mindre omkostningskrævende overvågning, er det Teknik og Miljø's vurdering, at det er mest hensigtsmæssigt sker ved at reducere hyppigheden af prøvetagninger. Reduktion af antallet af overvågningspunkter eller antallet af analyseparametre vil i højere grad bevirke, at overvågningen bliver mindre sikker.

Hvis overvågningen viser, at der ikke udvaskes pesticider eller problematiske koncentrationer af nitrat fra markerne, vil overvågningen formentlig kunne reduceres – men ikke indstilles – efter nogle år.

Overvågning ved mindre kildepladser vil koste betydeligt mindre. Det vurderes, at ca. 3 overvågningsboringer vil være tilstrækkeligt ved mindre kildepladser. Omkostningerne vil reduceres tilsvarende. Hvis enhedsprisen er den samme, vil overvågningen ved en mindre kildeplads koste ca. 60.000 kr. i etablering og ca. 45.000 kr. i årlige prøvetagnings- og analyseomkostninger. Der

⁵ Mulighed for overvågning af indsatsområder i Slagelse, Rambøll, 7. juni 2017

⁶ Overvågningsprogram for Eggeslevmagle Vandværk og Skælskør Nordre Kildeplads, Rambøll, 7. juni 2017

skal udarbejdes konkrete forslag til overvågning for at kunne vurdere omkostningerne mere præcist. Sådanne forslag skal baseres på den viden vi har om arealanvendelse, geologisk sårbarhed og grundvandets vej gennem jordlagene.

Afvigelse fra det udgangspunkt om arealtiltag og overvågning, som Udvalget beslutter

En række hensyn kunne begrunde, at der afviges fra det udgangspunkt for arealtiltag og/eller overvågning, der fastlægges for det videre arbejde med indsatsplanen. Det kan være afvigelser i retning af både mere eller mindre omfattende indsatser. Det kunne eksempelvis være vigtigheden af kildepladsen, omkostningerne/konsekvenserne ved at gennemføre indsatser i netop dette område eller lokale problemstillinger knyttet til den pågældende kildeplads.

En række af de større kildepladser i kommunen er så centrale for at kunne opretholde vandforsyningen i kommunen, at det vil være relevant at kigge på, om der skal gøres en særlig indsats for at beskytte disse. Da der ikke er identificeret større grundvandsreserver i kommunen, er det meget usikkert, om de større kildepladser vil kunne erstattes. Det vil derimod formentlig være muligt at planlægge for at kunne nedlægge sårbare, mindre kildepladser i tilfælde af, at disse forurenes, som alternativ til at gennemføre omkostningskrævende indsatser for at beskytte dem. For mindre vandværker vil konsekvensen kunne være, at vandværket må nedlægges, og forsyningen overtages af et større nabovandværk, typisk SK Forsyning. Dette fordrer dog, at det vandværk der skal overtage, har opbygget den nødvendige reservekapacitet. En sådan reservekapacitet eksisterer i dag ikke i større omfang. Der vil derfor i givet fald være behov for, at SK Forsyning og eventuelle andre vandværker, der skal kunne overtage forsyningen, gennemfører undersøgelser og prøveboringer for at finde nye uudnyttede grundvandsressourcer. Disse ressourcer skal i sigens natur være bedre beskyttede end dem, de skal erstatte.

Det vil ligeledes være relevant at overveje hvilken beskyttelse, der skal iværksættes overfor kildepladser og grundvandsressourcer, som er eller bliver forurenede i et omfang, så de mister størstedelen af deres værdi som kilde til drikkevand. Her tænkes på områder, hvor indvindingen har måttet reduceres kraftigt – eller er indstillet – for at kunne overholde grænseværdien i det vand, der leveres til forbrugerne. Kirke Stillinge Vandværk står aktuelt i denne situation.

Skal en forurenede boring og den grundvandsressource den indvinder fra beskyttes?

Der kan argumenteres både for og imod at bruge penge på at beskytte en forurenede boring. På den ene side kan man argumentere for, at det er en dårlig investering at bruge penge på at beskytte en boring, der har mistet en stor del af sin værdi som drikkevandsboring – og hvor forureningsniveauet måske vil stige. På den anden side kan man argumentere for at beskytte boringen og bibeholde den om muligt, for ikke at trække unødigt på grundvandsressourcer andetsteds og for at opnå, at boringen – og grundvandsressourcen – på et tidspunkt i fremtiden bliver ren igen.

Hvis der iværksættes arealtiltag eller andre indgribende indsatser, der kræver påbud til lodsejere, er kommunen forpligtet til forinden at fortage en proportionalitetsvurdering – altså vurdere, om gevinsterne ved indsatsen står mål med de omkostninger og negative konsekvenser, der er ved indsatsen.